

NOVA

SOČA

(Izdaja za Gorico.)

„Nova Soča“

izhaja vsak petek o polдне in velja s prilogo „Gospodarski List“ vred po pošti prejeman ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto gld. 4.40,
Pol leta „ 2.20,
Četr let „ 1.10.

Za tnje dežeje toliko več, kolikor je večja poštnina.

Delavcem in drugim manj premožnim novim naročnikom naročnino znižamo, ako se oglašajo pri upravnistvu.

„Gospodarski List“ izhaja in se prilaga vsak drugi in zadnji petek meseca. Kedar je v petek praznik, izideta lista že v četrtek.

Uredništvo in upravništvo je v Marzinjevi hiši, Via del Mercato št. 12, II.

rabila

čopi se za štiritopno

8 k. tiskajo 1 krat,
7 „ „ 2 „
6 „ „ 3 „

Večkrat — po pogodbi. Za večje črke po prostoru.

Posamične številke dobivajo se v prodajalnici G. Likarja in v tobakarnah v Nunski in Solski ulici po 8 kr.

Dopisi pošiljajo naj se uredništvu, naročnina in reklamacije pa upravništvu „Nove Soče“. — Neplačanih pisem uredništvo ne sprejema.

Rokopisi se ne vračajo.

Katoliški shod.

Izv. dopis z dežele, 9. avg.

I.

„Misel je dobra, ako se izvrši takó, kakor edino zahteva korist celokupnega naroda slovenskega, kar se nadajamo. Čudne sadove bi pa rodil, ako bi se dovršil po željah nekaterih ljudij, ki hočejo to uzvišeno namoro zlorabiti v svojo osebo in strankarske namene.“

„Nova Soča“ št. 32.

Gospod urednik! Dovolite mi, da se zopet oglašim v cenjenem Vašem listu o nameravanem katoliškem shodu v Ljubljani. Reč je velike važnosti, zato je potreba tudi jasnosti, katere pa doslej še ni.

Hvala vam sem Vam, gospod urednik, da v svojem cenjenem listu povdarjate pri vsaki priliki važnost nameravanega shoda, če se izvrši takó, kakor bi se moral, ako hoče res biti „katoliški shod“, da pa vselej svarite tudi pred zlorabami, ki so zlasti pri nas na Goriškem „in vista“. Kakošne so te zlorabe, to je „Nova Soča“ prav dobro povedala v zadnjih številkah, to očitno razodevajo tudi oni gospodje v Gorici, ki imajo v rokah goriške priprave za katoliški shod. „N. S.“ je ponatisnila nekaj odlomkov iz znanega „vabila“, pod katero je častitljivi starček stolni dekan preč. g. Franc Mercina posodil svoje imé, in iz zadnjega „R. K.“ Tankaj čitamo črno na belem, kaj vse nekateri propadle zvezde v Gorici pričakujejo od katoliškega shoda: vse vrvi so že popokale, a edina rešilna vejica se jim je še prikazala v podobi ljubljanskega shoda. In te vejice so se krčevito oklenili, ker ta je njih zadnja nada, da bi mogli še kdaj zlezti na vrhunec politične moči in slave, po kateri toli vroče hrepenijo.

To je uzrok, zakaj veliki katoliki v Gorici niso več zadovoljni niti z ljubljanskim „Slovencom“, kateri je zadnji „Rimski“ prav trdo prijel ter mu očital, da je s svojo pomirljivostjo katoliškemu shodu trikrat več škodoval nego koristil. V Gorici nočejo prav nikakega pomirjenja sedanjih strank, nočejo složnosti, katero proglašajo kot pravo nesrečo za katoliško vero, ker njim takó prav kaže. Njim je edino za politično in sploh vsestransko gospodarstvo na Goriškem, katero dosežejo pa edino le s popolnim porazom vseh naših sedanjih narodnih voditeljev v deželi. Zató, pravijo, mora katoliški shod na vsak način izjaviti, da je med nami načelni razdor in razpor; nasprotniki se morajo

pokoriti, ali pa naj kar izginejo s pozorišča.*) Takó čitam v „R. K.“

Gospodje v Gorici so naredili ta-le načrt: Ko katoliški shod v Ljubljani proglasi načelen razdor med nami, potem imamo v rokah orožje, kakoršnega še nikoli nismo imeli: s tem mogočnim orožjem gotovo zmagamo. V prvi vrsti ustanovimo v Gorici „katoliško“ glasilo, kateremu namen bo: pobijati „N. S.“ pod pretvezo liberalizma. Novi list se priporoči s posebnimi okrožnicami in morebiti celo s pastirskim listom. S tem bo njeta in zvezana vsa duhovščina, katera nam zadnji čas nič več ne zaupa. Ali nam bo zaupala pozneje ali ne, to nas ne briga, samó da jo bomo lahko terorizovali za svoje namene. Novi list se bo toliko lože priporočal po cerkvah in spovednicah**); zató ni dvoma, da se po katoliškem shodu v tem oziru uresniči tista želja, katera se doslej ni hotela posrečiti. Ob enem začnemo ustanovljati nova politična in bralna društva ter pripravljati volilce za prihodnje volitve v deželni in državni zbor.

Taki so načrti, kateri se kujejo v značnih goriških glavah. A možje delajo račun brez krčmarja, ker predobro jim poznamo srce in obisti. Naj le poskusijo, kmalu se prepričajo, da na Goriškem se ljudstvo ne pusti voditi, kakor otroci, ampak da zna samo misliti in soditi. Sedanje „katoliške“ kolovodje je že večkrat obsodilo, a te obsodbe ne spremeni več!

Najpoprej jim moramo povedati, da od posvetnega razumnštva ne dobé na svojo stran ne enega moža. In s tem je najnovjšim kovarstvom že naprej podpisani smrti udarec še predno je delo pričeto! Kakošna je naša častita duhovščina, to se je tudi že mnogokrat pokazalo in se še pokaže. Goriška gospóda naj tudi na terorizem ne zida veliko, saj je videla, koliko je dosegla lani, ko značajnih duhovnikov niti predzrne obljube dobrih služb (evo simonije!) niso ganile od sklepov, slonečih na poštemen prepričanju. Da tudi priprosto ljudstvo ni takó zabito, kakor si gospóda najbrže domišljuje, to se je že večkrat pokazalo in se še pokaže. Da bo še bolje umelo najnovjšo goriško „Bauffangerei“, kakoršno je čitati v „vabilu“ in v „R. K.“, za to bomo že mi skrbeli. Tudi naš kmet vé dobro, kje mu je iskati svojih prijateljev; on se obrne tječaj, kjer se mu je že doslej kazalo prijazno lice, a ne pojde za onimi, ki se mu dobrikajo še le zdaj, ko ga potrebujejo za svoje namene.

*) To so ho že je videli! Ali gospóda na to ne misli, da brez boja na življenje in smrt nobena stranka rada ne vrže pušk v koruzo ži Ur.

** Proti „N. S.“ so je res že agitiralo tudi v tem svetem kraju. Neki naš naročnik ni dobil odveze, ker ni hotel objavit, da „N. S.“ opusti. Mein Liebhau, was willst du noch mehr? Ur.

O tem porečem prihodnjíc še par besedij.

Slavni glavni ozovalni odbor v Ljubljani se je doslej lahko prepričal, kake nasledke bi utegnil imeti katoliški shod, ako obveljajo nasveti goriških poverjenikov. Mi nismo proti katoliškemu shodu, katerega se udeležimo, pač pa proti goriškim zlorabam, proti katerim nastopimo s skrajno odločnostjo. Prosimo pa, naj se resolucije obelodanijo, da bomo o njih razmišljali, predno gremo v Ljubljano.

Javni napisi v Celju.

V Ljubljani je sklenil pred kratkim časom občinski zastop napraviti na ulicah izključno slovenske napise. Ko je raznesel brzójav to novico, nastal je med vsemi avstrijskimi Nemci tak hrúš, kakor da bi se že podiralo jerihonsko zidovje. Rekli so, da ljubljanski mestni zbor dela nezaslusno krivico kranjskim Nemcem in da tega slovenskega nasilstva vlada nikdar pripustila ne bode. Deželna vlada kranjska pa se je res zbalá tega hrupa in da bi imela mir, poslala je mestnemu zboru odlok, s katerim se razveljavi imenovani sklep, češ, da je v protivju z glasovitim členom 19. naših ustavnih zakonov, po katerem imajo vse narodnosti jednake pravice. Zdaj pa je stvar dobila nakrat drugo lice. Dobro so rekli, celjski Slovenci, če morajo biti v Ljubljani dvojezični napisi, morajo biti tem boljše tudi pri nas in so sklenili prositi deželno vlado, naj nemudoma zaukaže celjskemu magistratu, da preskrbi nove ulične napise v nemškem in slovenskem jeziku.

Ko se je raznesla ta novica, pa je zopet nastal nov hrup. To je pa nekaj čisto kaj drugega, rekli so, in zopet se je začelo javkanje od najbolj umazanega nemškega lističa na avstrijskem jugu do najbolj hripavega nemškega kričarja na severnem Češkem. In tako smo Slovenci zmiraj v krivici. Takošna je nemška svoboda in nemška pravica.

Pa pogledjmo, kakošne so razmere v Ljubljani in kakošne v Celju. V Ljubljani živi med 30.000 prebivalci, 5000 Nemcev, torej jedna šestina. Na celém Kranjskem pa je samo 6% Nemcev in vsi ti Nemci prebivajo na dveh otokih v Ljubljani in v kočevškem okraju, okoli pa so obdani od slovenskega jezera.

V Celju je po ljudskem štetju, katero so Nemci sami po znani pravičnosti vodili jedna tretjina Slovencev. V celém celjskem glavarstvu pa je med 126.000 prebivalci celih 8000 Nemcev. Tudi teh 8000

ki so udani raznim zadovoljnostim, razuzdanosti in ne spé po noči; — strahopetni in boječji se kolere; — dalje oni, kateri se ali ne varujejo prehlajenja ali se ga pa preveč bojé in se vsled tega lahko prehladí; — naposled vsi, kateri živé v nesnagi in ne pazijo na čistost svojega telesa in svoje okolice.

Prva sredstva občnega zdravilstva proti koleri.

Ker so za razširjanje kolere najglavnejši posredovalci tla in voda, zato je proti razvijanju te kuge neizogibno potrebno, da se ozdravljajo in očiščajo tla in voda, potem se pa mora paziti na stanovanje in hrano.

Tla se onesnažijo s tekočimi in trdnimi človeškimi in živalskimi odpadki, pomijami in izvtrčki iz kuhinj, klavnice, tovarjen, zavodov, hlevov, pralnic, s cestnimi smetmi i. t. d.

Sredstva za očiščenje tál naj bodo: Osušenje tál okolo stanovanj; odvajanje vode po jarkih, po katerih naj se voda odteka, a ne zastaja.

Prepove naj se: a) odvajanje vsake nesnažne vode, pomij, tekočih snovij iz zahodov i. t. d. v ribnike, reke in potoke, sosebno v take, iz katerih se zajemlje voda za pitje ali domače potrebe; b) metati smeti, gnoj, mrhovino ter razne odpadke in nesnažnosti na cesto, v jarke, jame ali na breg rek v bližini mesta. Radi tega morajo biti posebni kraji za mestom, kamor naj se to spravljá.

Jame za smeti, pomije, odpadke in zahodi napravljajo naj se na strani in daleč

Nemcev tiči torej kakor otok v slovenskem morju. Celjsko mesto, kjer jih je še največ na kupu, samo živi od slovenskega okoliškega prebivalstva. Slovenski okoličani prinesó svoj denar v trgovino in v krčmo in ravno ti okoličani skrbé za mesto, da ima isto sploh kaj v usta deti. Niti jedna celjska gospa ne more za svoje ljudi na trgu živeža nakupiti, če slovenski ne zná ali pa če slovenske kuharice ne vzame za tolmača seboj. Vkljub tem razmeram pa odrekajo slovenskim meščanom in slovenskim okoličanom pravico na slovenske ulične napise.

Človek bi se smejal tej oholosti, v kateri proti Slovincem niti pripoznati nočejo, da je dvakrat dve štiri, če bi stvar tako resna ne bila. Ako pustimo v takih zadevah, da se Nemci norčujejo z nami, potem tudi v večjih zadevah svoje pravice ne dosežemo. Zató pozivljamo vse svoje somišljenike v Mariboru, Ptuj, Gorici, Trstu in Celovcu naj jednako z nami prosijo, da deželna vlada zaukaže slovenske napise. Dá, tudi o okoliške občine se morajo oglašiti. Nihče ne potrebuje slovenskega napisa bolj nego oni, ki pride z dežele in se v mestu zaradi tujih napisov ne pozná.

Iz strasti in nedoslednosti pa vidimo, s kakošnimi nasprotniki se imamo boriti. Nemogoče se nam zdí, da bi se morali za take malenkosti truditi, ko bi imeli opraviti s pravim nemštvom. Toda to, kar se v naših pokrajinah za Nemca šteje, je večinoma samo slab izrodek našega rodú, to so poturice, ki so prodali jezik svojih očetov, janičarji, ki se bojujejo zoper lastni rod. Zoper te nasprotnike mi ne kličemo vladne podpore, kakor oni. Mi le zahtevamo, naj se z nami jednako ravná. In ker imamo še zaupanje, da je veličastna naša Avstrija poklicana varovati srečo in mir vseh svojih narodov in ne samo skrbeti za to pokvarjeno polnemštvo, zato nam še ne upade srce in ne odnehamo, dokler ne dosežemo, kar nam obljubuje pravica in zakon.

„Domovina“.

Takó piše vrla celjska „Domovina“ v svoji zadnji številki. Kar se tiče nas Goričanov, bomo vsekar znali storiti svojo národno dolžnost, ako se pokaže potreba. Poprej pa, predno se lotimo tega posla, treba je počakati rešitev utoka, katere je podal ljubljanski mestni zastop na ministerstvo: Ako bo zavržen, potem takoj storimo primerne korake, da tudi slovenska dvotretjinska večina na Goriškem doseže v glavnem mestu dežele ono, kar vlada sama krčevito brani 6% nemškega prebivalstva na Kranjskem. Da nam v tem oziru pojdejo na roko vse slovenske

od vodnjakov, ribnikov i. dr. izvirkov iz katerih se zajemlje voda; vse take jame za nesnago morajo biti z neprodinimi stenami in pri vseh hišah, sosebno pri trgovskih, obrtnijskih in drugih zavodih, gostilnicah, prenočiščih in drugod; zahodi morajo se napravljati v neprodinih prostorih; pred čiščenjem, katero se mora zgoditi često, — morajo se vedno razkuževati.

Za razkuževanje pomivnic, smetišč in zahodov se priporoča: raztopina iz 10% ali 20% gašenega apna, 6% žvepleno-karbolove raztopbe ali 4% klornega apna, za omivanje lesenih sedežev in poda v skladiščih pa — miljno-karbolovo raztopbo (način pripravljanja gl. na koncu); za zamazanje razpoklin, žlebov in sten — zmes brezovega kotrana (Birkentheer) z neočiščeno karbolovo kislino (2 dela kislina na 50 delov brezovega katrana).

V klavninah morajo se napraviti za tekoče dele posebni studenci, trdi deli in gnoj naj se pa vozi v posebne jame in po razkuženju zasiplje; za razkuževanje možno se je posluževati vseh gori omenjenih sredstev.

Vse tovarne in obrtnijski zavodi, v kojih se nahajajo kakoršni-koli odpadki, onesnažujoči tako ali drugače tla — morajo se odstraniti na posebna mesta, in poslednja kolikorkrat možno očiščati (s poprejšjim razkuženjem).

(Dalje sledi.)

PODLISTEK

Sredstva za borbo s kolero.

(Sestavil petrogradski zdravnik N. J. Grigorjev, prevel V. K. Ratimir)

(Dalje)

Kolerino kužilo je v iztrebkih bolnikovih. Nemški učenjak Robert Koch je iznašel, da so uzrok okuženja neka zeló majhna bitja, katera se vidijo samo pod mikroskopom; podobni so upregnjeni palčici v obliki vejice, zato se imenujejo „Kochove kolerne vejice“. Ti bacili razvijajo se najlaže v toplej vlagi, ki ima srednjo ali slabo-alkalično reakcijo, pri toploti 30—40° C.; v suši ali v kislini poginjajo.

V iztrebkih na koleri bolnega človeka je kar na milijarde teh bacilov; nahajajo se pa tudi v izbljuvanjih. Ako popadajo iztrebki in bljuvanje s kolernimi bacili na zemljo ali na kateri-koli predmet, kjer se ohranjujejo v vlagi, se ti bacili pomnožavajo in so izvor okuženja. Zato so tudi razširjanju te boleznij najbolj ugodni: zahodi (stanišča), gnojnice, ljuke, — kamor izpadajo iztrebki kolernih bolnikov, — sosebno ako so ti kraji na zraku, blatni in se nezadostno razkužujejo. Iz zahodov in v občé s površine zemlje v tla stekajoča se voda, ki ima v sebi bacile, prihaja v bližnje studence, vodnjake itd., in tako je ta okužena voda razširje-

valka kolernega kužila. Ta poslednji način okuženja je najčesči in na mnogih krajih najglavnejši.

Mali deli bolnikovih iztrebkov in bljuvanja padajo lahko na razne jedilne snovi, s katerih prihajajo v želodec in od tod v čreva, kjer povzročijo kolerino bolezen. V tem slučaju so izvor boleznij iztrebki, na katere se ni pazilo in kateri se niso razkužili. Iz tega sledi, da je razkuženje iztrebkov in čistost prvi pogój za borbo s to boleznijo.

Bacili ne živé dolgo: ako je minulo 3—4 tedne po poslednjem slučaju kolere in se ta ni ponovila, znači to, da je izgubila kolera svojo moč, in vsak nov pojav te boleznij mora biti znova zanesen s kolernim kužilom.

Kdo in kdaj najčesče oboleva na koleri.

V našem zmernem podnebnju je v pojavljanje kolere najbolj ugodno poletje: začetkom zime zgubiva svojo moč ali pa celo povsem neha; bili so slučajji, ko je imela kolera tudi po zimni značaj ipidemije, — a to so bili le slučajji. Najugodnejši za kolero so vsekdar oni kraji, kjer biva ljudstvo naltlačeno v blatu in nesnagi. V vseh mestih, kjer je razsajala kolera, opazovalo se je, da so se javljali ognjiščem te boleznij oni deli mesta, v katerih živé najubožnejši ljudje.

Dasi lahko zbolí na koleri vsakdo, podvrženi so jej vendar najbolj: slabotni, onemogli, slaboprebavljajoči ljudje; — osebe, katere preveč jedó ali pijejo opojne pijače; — ljudje s preveč napornim delom in oni,

občine na Goriškem, o tam ni dvoma. — Kar piše „Domovina“ o Celju, isto velja do pičice tudi za Gorico; v Celju in v Gorici ima slovenski živelj vso prihodnost, ki je povsem v naših rokah, ako se bomo složno in ustrajno borili proti pohlepni željam naših narodnih nasprotnikov. Z nami v Gorici pa se mora kot jeden mož boriti slehern Slovenec v deželi! Ko to dosežemo, potem v malo letih odklenka lahonskemu gospodarstvu v lepi naši Gorici.

DOPISI

Iz Dornberga, 8. avgusta. (Ženska podružnica sv. C. in M.) — Naš rojak iz Rihemberga, dr. Josip Pavlica, nas je Vipavce res prav „faju“ počastil pred svetom. Vsi možje na Vipavskem, ki stoje zdaj na čelu našemu javnemu življenju, so torej surovi govedarji, katerim nihče 5 gld. ne zupa. Laskav poklon! Gospod doktor, ako Vaše besedovanje ni čisto in suho govedarstvo, kakoršno bi se smelo izustiti le tam kje med kravami na paši, onda res ne vemo, kaj naj bi nazivali s to besedo!

Ker smo pa možje na Vipavskem že takó strašno propadli, nosile naj bodo hlače odslej naše žene. In glejte, prvi korak v Dornbergu so že naredile s tem, da so ustanovile žensko podružnico sv. Cirila in Metoda. Gospá T. Bizjakova je kot pooblaščenka osrednje družbe vložila že pravila v potrjenje. Oglasilo se je že odlično število letnic in podpornic. Upamo, da v Dornbergu in v bližini ne bo ženske, ki bi vsaj podpornica ne bila. Čast našemu ženskemu spolu, ki se takó lepó zaveda svoje narodnosti!

Črnlce, 9. avgusta. — V nedeljo jutro šla je od ust do ust govorica, da popoldne imá priti v našo vas dr. Jos. Pavlica iz Gorice, da bi govoril o katoliškemu shodu ter zabavljaj proti nekaterim časopisom, v prvi vrsti seveda proti „Novi Soči“, ki je nekaterim gospodom v Gorici kitajski zid, čez kateri ne morejo priti do svojih srčnih namenov. Ne vemo iz kakih vzrokov se pa to ni zgodilo; najbrže zató, ker v sosednjih Batujah se je vršilo slavnostno umeščenje novega župnika. — Čudno se nam zdi, kakó da je dr. P. prav našo vas izbral v to, da poskusi svoj govorniški talent. Kakó zna pisati, prepričali smo se iz onih odlomkov, katere nam je podala „N. S.“ No, gospod doktor naj bo prepričan, da zavedni Črnlčani znamo ceniti zasluge „N. S.“ in gospodov, ki so okoli nje, za našo narodno stvar na Goriškem in vemo tudi, da so oni boljše pospešitelji katoličanstva nego njih nasprotniki okoli „Rímskega Katolika“. Zató naj dr. P. pri zavednih Črnlčanih ne pričakuje zaželjenih uspehov. Ako mrdi, da smo toliko govedniki, katere mora še le on nekoliko olakati, moti se zelo. V Rihemberg naj gré najpoprejši, morebiti so ondi bolj potrebni njegovih nauk.

Selo, 9. avg. (Umeščenje. — Letina.) V nedeljo 6. t. m. umeščen je bil v Batujah preč. gospod Josip Kosovel kot župnik. Umeščenje vršilo se je, kolikor okolišine dopuščajo, slovesno. Lep slavolok, streljanje s topiči in pritrkovanje v Batujah in Selo povzdigovali so lepo slovesnost na zunaj, dočim je v cerkvi pri slovesni službi božji gospod dekan črniški v izbranim govoru predstavil gospoda župnika zbranim župljanom ter jim priporočal, naj mu bodo pokorne dušne ovčice. Po cerkvenem opravlilu zbrali smo se v prostorih batujске župnije, kjer nam je med napitnicami in v veselji družbi čas naglo minol. Spomnili smo se — seveda — tudi naših šolskih zavodov v Gorici in nabrali v ta namen precejšnó vsoto.

Letina kaže letos tukaj prav dobro. Sirk ali turšica je zelo lepa, krompúja je obilo in trta obeta dobro trgatev, ako jo obvaruje Bog pred ledenim zrnjem in drugimi nezdodami. Dežja smo imeli letos vedno dovolj, vendar bi ne škodovalo če bi v kratkem zopet deževalo, posebno tam, kjer je svet tenčinat.

Iz Sela, 7. avgusta. — Naša vas je prav lepo sprejela nova batujsko-selskega župnika preč. gosp. Josipa Kosovela, ki je naš domačin. V sled ustanovnega pisma imel je predpravico do naše župnije. In leško rečem, da smo se srčno veselili svojega domačina, ki je imel priti kot župnik v našo sredo, iz katere je prišel na svet. — Naša vas bila je vsa v zastavah, ko smo ga pričakovali. Ko je došel, pokali so topiči in zvonovi so ubrano pritrkovali. Pozdravil ga je podžupan g. Fr. Bavčar, ki je v svojem govoru poučarjal, naj bi nam novi župnik ne bil le dušni pastir, ampak tudi narodni voditelj, kar je prijazno zagotovil. Na to mu je deklica Francica Mermolja podala šopek cvetlič ter pozdravila ga s lepih nagovorom v vezani in nevezani besedi. Ko je gosp. župnik posetil še našo cerkev, odpeljali smo se skupno v Batuje, kjer se je zopet vršil sijajen sprejem.

Iz Šmarji, 9. avg. (Tatovi). — Dne 3. t. m. pokradli so tatovi hlapcu pri tukajšnjem posestniku V. Poljšaku (pri Stegovcih) obleko, čevlje in drugo blago ter prodirali zid

v klet, a splašeni popustili so vse ter pribježali v Šmarje, kjer so nadaljevali svojo obrt. Bilo jih je več (menda štirje), zató so se razdelili na dva in dva. V nekeji hiši ukradli so rjuhe in vrh, ker ni bilo tamkaj za nje drugega blaga. Potem so šli naprej in ulomili v klet Jož. Vrča, kjer so dospeli do špeha, slanine in vina. Pogostili bi se gotovo prav dobro, da jim ni bila prestrižena pot. Ko je Poljšakov hlapec zapazil, da mu je hotel odnesti tat obleko, podal se je koj v družbi treh drugih fantov iskat tatu in našli so ga v zgoraj omenjeni kleti ter ga srčno ulovili, zvezali ter izročili orožniku Mlekužu iz Rihemberga, ki je bil slučajno tukaj.

Govori se, da je ulovljeni tat ušel iz ječe ter da so ga že delj časa iskali. Imena ni hotel povedati, slednjíc se je izvedelo, da je neki Uršič s Slapi. Potem so ujeli še dva; drugi je neki loncevez s Slapi, tretji se je izdal pod imenom Cigoj iz Gojaca.

Da so vajeni in drzni v tatinskem poslu, vidi se iz tega, da so koj ob 10. uri začeli in ko so bili v prvo odgnani, šli so koj drugje na delo.

Ker so že znani kot malopridni uzmočiči, upamo, da jim ne odide zaslužena kazen.

Sv. Lucija na Mostu, 3. avg. — Učera j je naša vlada vendar ustregla dolgoletni iskreni želji, ki so jo gojili vsi prebivalci v Idrijski dolini. Sprejela se je namreč skladovna cesta po tej dolini uradno v državno upravo. Že na vse zgodaj zbrali so se v Ušniku, kjer se izteka idrijska cesta v glavno državno cesto po Soški dolini, gosp. c. k. višji stavbinski svetnik vitez Hohenstern, načelnik in podnačelnik tolminskega cestnega odbora in dva c. k. inženirja. Odpeljali so se potem skupno, natančno pregledovaje vse važnejše cestne predmete, do cerkljanskega okraja. Ta dogodek je vse občinstvo ob tej cesti radostno pozdravljalo, poznajoč važnost koraka, ki ga je storila visoka vlada, posebno pa, ker pričakuje in česar je ti di uverjeno, da ne bode več odslej v tako slabem stanju in da se bode v estneje skrbelo za njeno vzdrževanje.

Posebni veseljem je naudajalo to občinarje na Mostu; kajti, predno se je približala komisija vasi, pričeli so pokati topiči, kojih gromenje se je ves dan razlegalo daleč okrog po naši rodoviti in prirodnih krasot bogati dolini, pričajoč, da se vsi danes za nas velepomemben dogodek. Z vaškega zastavnega droga vihrala je ponosno velika trobojnica in zraven nje cesarska zastava; tudi občinski urad je bil lepó okrašen z zastavami. Ko se je komisija zopet povrnila na Most, napravilo je tukajšnje razumništvo v županstvom na čelu lep banket pri gosp. Ant. Vugi, ki se je vršil prav krasno. Napivalo se je prejasnemu vladarju in vsem, ki so se potrudili za uresničenje podražavljenja naše ceste. Mej splošnim naudušenjem prepevali so pa naši domači pevi naše prelepe pesmi. Ne smem pozabiti, zahvaliti se v imenu vseh, ki so prisostvali slavnostnemu obedu, za krčmarjevo izvrstno jelo in pilo.

Tako se je dostojno končala še le pozno v noč slavnost, koje pomen ni le za našo občino, ampak cel tolminski okraj, rek-ke bi celo našo deželo, kakor je umestno poučarjal gospodignik Ign. Kovačić v svoji napitnici na cesarja, neizmerne važnosti; kajti s to cestó bode omogočeno celj Idrijski dolini lahko občevanje bodisi v našo Gorico ali pa na Kranjsko ter jej bode laže prodajati nje bogate poljske in druge pridelke. Važnost te ceste pa bode tem večja, kedar se še popolnoma zgradi cesta po Baški dolini, to je od Kneže ali Podmelca do Bače ob idrijski cesti, da ne bode trebalo več prebivalcem Baške doline voziti po skoraj dvakrat daljši, strmi in vsled nepretržnih melin zelo nevarni cesti čez Ljubinj v Tolmin, ki je ob najmanjšem deževju nerabljiva.

Dal Bog, da bi se prav kmalu izpolnila tudi ta naša želja in gotovo tudi najtoplejša želja vseh prebivalcev po Baški dolini.

(Prosimo, oglasite se še kdaj s kratkimi dopisi in poročili, ker pišete pravilno in lepó. Uredni.)

Iz Kobarida, 1. avg. — V dan 29. julija je obiskal svoj rojstni kraj g. c. k. notar Ignacij Gruntar, kateri je že o več prilikah pokazal ljubezen v blagor našega Kobarida in njegove doline. Tako nas je povabil v dan 31. pret. m. ob 8. uri zjutraj v tuk. šolo, kjer nam je nasvetoval mnogo lepega v blagor našega trga. Čutili smo, da so mu besede prišle iz srea. Razjasnil nam je, kar je njemu znano o nameravanem okrajnem sodišču. Znano je dragemu čitatelju, da so Kobaridci podali koncem l. 1890. c. k. namestniku o tej zadevi dobro utemeljeno, od g. notarja sestavljeno prošnjo. Vsa ta stvar se je vrnila v zadnjem času z višjega mesta g. glavarju v Tolmin, kateri je g. notarju obljubil vse storiti, kar je v njegovi moči. Upamo, da bode g. glavarju pri sreču ta splošni blagor naše okolice. Višje sodišče nameravalo je opustiti sodišče v Cerknem ter ustanoviti ga v Kobaridu, ali od tam premestiti ga v Kobarid. Ker pa bi bilo to Cerkljanom v škodo, bi mi tega ne želeli, marveč ustanovi naj se v Kobaridu novo sodišče. Za ljudstvo so najhna sodišča

boljša, pri katerih sodnik stranke sam pomiri ali jim potrebno ukrene. Pri večjih sodiščih pa jih pošilja le k odvetniku, da istemu vsako besedo drago plačujejo. S tem inata tožitelj in toženec le veliko škodo. Zelo nevoljni so pa našemu sodišču Tolminci. A mesto te nevolje naj bi nam bili rajše hvalježni, da jih že od davna podpiramo, da marsikoji z našim trudom prelahko živi.

V svojem jednatem govoru izrazil se je gospod govornik jako pohvalno o tukajšnji c. kr. pripravljalnici ter nasvetoval nam je, naj bi pošiljali svojo deco po končanem ljudski šoli v pripravljalnico. Tu si mnogo pridobi za življenje, bodisi doma ali v tujem svetu. — Gospod notar nam dalje govori o potrebi domačega zdravnika s svojo lekarnico, kojega tu zelo pogrešamo, osobito v najnem slučaju. Zdravnik v Tolminu nam je preoddaljen, katerega vsled tega mnogi ne more rabiiti. Obljubil nam je g. govornik v ta smoter delovati. Daj Bog, da že enkrat dobimo občinskega zdravnika, katerega silno potrebujemo.

G. govornik nam priporoča ustanoviti v Kobaridu občinsko posojilnico in hranilnico (Tako je! Uredni), katera bi privedla našo dolino k gmožnemu blagostanju. Rešila bi nas nepotrebnih tožnih stroškov in oderuhov, kateri ubogega posestnika izpivajo. Ko bode občina v dobrem stanju, si lahko omisli obrtno šolo, ki bi izgojila dobrih obrtnikov. Poljedelca bi podpirala, da si sam napravlja potrebna orodja. S tem mu ni treba izvažati svojih surovin, posebno lesa, v Italijo in Furlanijo, od koder kupuje za svoj denar drage izdelke. Ljudstvo bi po zimi delalo, saj delavnost varuje človeka moralnega in telesnega propada. Vse to in še več nam je priljubljeni gospod notar priporočal v povzdi-go našega lepega Kobarida in cele njegove doline. Takih mož nam je treba, kateri delujejo stvarno v prid svojemu narodu. Kobaridci pa obrnimo te besede v delovanje ter ravnamo se po geslu „Z združenimi moči!“ Bog živi g. notarja mnogaja ljeta. Kobaridec.

Iz Bolca, 9. avgusta. — Iz Bolca predredko pride kaj v „Novo Sočo.“ Čudno to! Saj vendar bi bilo večkrat marsikaj zanimivega poročati. (Zakaj pa to eden ali drugi ne stori? Ur.) Naj poročam pa jaz naslednje bolške novice.

Dne 17. in 24. julija slavilo se je odprtje nove kopelji g. Antona Stravsgitla, dasi ni bila še povsem dogotovljena. Ob tej priliki imeli smo pod milim nebom prav veselo in živhalno življenje.

Prav lepó se je vršilo tudi odprtje strelišča g. Antona Mlekuža dne 31. julija. Ob najlepšem vremenu zbralo se je pri prijazni strelski hišici mnogo občinstva. Zadovoljnost brala se je z obraza vsem, posebno pa tistim, katerih prsa so krasili zasluženi dobitki. Navzoča je bila naša duhovščina, drugo razumništvo in dragi nam gost gosp. Ignacij Gruntar iz Kobarida. Čisti dohodek je g. Mlekuž obrnil v korist našemu „pogozdovalnemu in olepševalnemu društvu“. Vsa čast mu!

V nedeljo 7. t. m. bilo je zborovanje jetičnega „Schützenvereina“; društvo životari, ker je zaostalo za današnjo narodno dobo. Iz celega Bolca udeležilo se je zborovanja le 15 mož. Zanimivo je to, da glavni stebri tega društva unstran Boke govorili so le v tujščini, predsednik pa — čast mu za to! — po domače.

V nedeljo bo zopet streljanje v prijazni vasi — v Kalu. Čisti dohodek bo zopet v prid olepševalnemu društvu. Ako vreme pripusti, imeli bomo zopet lep narodni praznik. Tako se zabavamo narodni Bolčani!

Od nekod, 5. avg. — Kakor vsako leto, tako je tudi letos ob šolskih počitnicah učitelje zadeja sreča, da so morali k orožnim vajam. Pod vojaško kapo opravivši svojo sveto dolžnost, bili so prosti, in da bi se, kakor druga leta, po trdotlakem Trstu ne dogočasili in brezplodno tratili časa, so se slovenski in bratski hrvatski učitelji koj prvi dan zavezali, da bodo skupno, složno in edino uživali proste urice. Prepričani o prazenimenu geslu: „svoji k svojim“, hranili so se pri Slovincih, kjer so bili neverjetno cenó in dobro postreženi. Jdenkrat so obiskovali gostilno „Pri zlatem petelinu“, drugi krat „Pri Viktoriji“, pri navdušenem rodoljubu, koji je vreden, da se podpira. Večkrat so učitelji tudi obiskovali okolico ter opažali, kako se ista zmiraj bolj probuja ter zoperstavlja neprijaznemu, tujemu in pogubonosnemu življu. A da se i v tem pride do večjega vspela, treba je narodni čut še bolj buditi, ostriti i posluževati se vseh dovoljenih najodločnejših, najradikalnejših sredstev! Vsa narodna društva, vsi probujeni posamezniki, vsak v svojem krogu, ne strašite se tedaj dela, ne znoj, ne boja, ker v boju je zmaga, v zmagi pa venec narodove sreče, po kojem vsak rodoljub presrečno želi in kopri.

Tudi v mesta so imeli več lepih večerov, a najkrasnejši je bil zadnji večer pred razstankom. V družbi so bili tudi nekoi tržaški Slovinci, na kojih se je videlo, da take in podobne drage duše so nam porod, da bo slovanstvo v Trstu zmiraj bolj napredovalo, a nikoli več ne zamrlo. Tu so se vršile krasne napitnice, na kojih ni drugega želeli, ko samo to, da bi se iste plemenite ideje prej ali slej uresničile.

Učitelji so se bili tudi zavezali, da bodo mej seboj edino le v slovanskih jezikih občevali. Kdor bi začel govoriti v tujščini, plačati bi moral za družbo „Sv. Cirila in Metoda“ in za „Slogo“ v Gorici 4 nov., kdor izgovori neinternacionalno tujko, treba da plača 2 nov., kdor slovnično pogreši, plača 1 nov. Tem potem in z nekoiimi darili, koja so se pri omizju nabrala, izročil je predsednik klubu uredništvu „Nove Soče“ za družbo „Sv. Cirila in Metoda“ 3 for. 60 nov., za „Slogine“ šole v Gorici pa 3 for. 59 nov.; skupaj 7 for. 19 nov. — Tako so učitelji koristili one dneve v Trstu, nesoč seboj prijetne spomine in trajne vtise po tužni naši a mili slovenski domovini. Nekoi pa so za nekaj tednov še tam ostali ter žalostno gledali za onimi, ki so liki ptici iz kletke pobegle, se brzo pozurili od tam, kjer šale ne poznajo.

To poročilce ne uhaja mej svet iz namena, da bi se učiteljska zavednost povzdigovala, pač pa za izhaja za to, da bi ta zgled širom domovine našel obilo posnemalcev, ter da bi se osobito naše razumništvo tu pa tam ne brinilo samo za kratkočasje, pač pa, da bi povsod memo osebnega „dulce“ iskalo tudi prepotrebni narodni „utile“. In ko bi se ta maksima po celokupnej našej domovini, povsod brez izjeme uvedla, bi sedaj tužna naša domovina kmalu dobila vedro lice in veselo srce, kajti narod, oziroma domovina je taka, kakoršni so njeni sinovi, in tu velja po pravici pregovor, da je vsak svoje sreče kovač. Bodi ovira tedaj še tako huda, nasprotstvo in sovražna sila še tako kruta in neizprosna: ognjevitó sree, vstrajna roka z jeklinim kladivom končno vendar vse prebije, V kritičnih sedanjih časih kličemo tedaj:

Na dolo, na dolo, ker rozni so dnevi,
A trud in znoj pa nam Bog blagoslavi.

Politični razgled

Na Dunaju nastala je med prebivalcem blagodejna reakcija proti židovstvu in kapitalizmu; kršćanski nazori plavajo čedalje bolj na površje. Tamkaj deluje v tem zmišlu mnogo odličnih mož, ki so ustanovili razna „kršćansko-socialna“ in „katoliška društva“, katera posebno delujejo v nižjih in srednjih vrstah prebivalstva. — V „Katoliško-političnem društvu za peti okraj“ se je pri zadnjem zborovanju prav krepko bičal tudi dunajski „Vaterland“, ki je postal, kakor so govorili zatrljevalci, od vlada posem zavisen list. (To se vidi očitno iz njegove pisave!) Kooperator Scherzer in cerkveni ravnatelj Statracc stu ga posebno ostro napadala ter izjavila, da „Vaterland“ ni več šteti med katoliške liste. Tudi drugi podpredselnik poslanske zbornice dr. Kathrem, volja tirolskih konservatincev, prišel je tamkaj v perilo, češ, da njegovo katolištvo ni piškavega oroha vredno, ko na Dunaju nima samostalnega prepričanja in služi le brezpogojno sedanji vladi, ki je vse drugo prej nego katoliška.

Baron Pražák je bil končno iz ministerske službe v milosti odpúščen ter v priznanje njegovega dolgoletnega, ministrovanja poklican kot dosmrtni član v gosposki zbornico. Baron Pražák ni dobil naslednika, marveč njegovo mesto ostane začasnó nepopolajeno. Vlada „Fremdenblatt“ zagotavlja, da vlada ne misli odpraviti tega ministerskega mesta, ki ostane popolajeno le zaradi tega, ker nima primerneга moža, katerega bi mogla poklicati na Pražákovo mesto. Dvomim, da bi bil češki narod zadovoljen s takim možem, kateri bi sedanji vladi toliko ugajal, da bi ga poklicala v ministerstvo kot njegovega zaupnega moža! — Nemci se veselje Pražákovoga odstopa, ker menijo, da ministerska mesta so ustvarjena edino le za Nence. Mi Slovani smo jim le za to dobri, da plačujemo davke; po vrhu tega bi pa hoteli, da bi poljubovali še pulico, s katero nas tepejo. No, taki zlati časi so minuli.

Tretji katoliški shod v Lincu začel je v ponedeljek po onem redu, kateri smo pričeli o svojem času. Udeležba je prav obilna iz vse Austrije; med udeleženci je mnogo visokih cerkvenih dostojanstvenikov in ple-mičev. Predsednik je graf Silva-Tarouca. — Katoliški shod se je izjavil za odpravo časnikarskega koleka; za odpravo caršine in prosto razprodajo tiskovin se pa ni hotel izjaviti.

Hrvaško. — V ponedeljek začel so volitve v prvem volilnem okraju za mestni zastop kraljevskega Zagreba. „Hrvatska“ in „Obzor“ objavila sta skupni poziv z družene opozicije ter skupno listo kandidotov; poziv je podpisalo 270 najvznamenejših mož obeh strank. Takó je prav, bratje. Živita sloga med Vami, ker oboji imate enega in močnega nasprotnika! — Sloga prinesla je prvi dan zaželjeni blagoslov, kajti združena opozicija je zmagala nad madjaronsko stranko. Veselje v Zagrebu bilo je veliko; brzojav je takoj raznesel veselo vest po celj domovini, ki je blagoslavljala složen boj svojih najboljših sinov, četudi so drugače razdeljeni v dve stranki. Prvi dan se je udeležilo nad 1000 volilcev; opozicija je zmagala z večino 400 glasov. — V torek je volil drugi razred, v katerem imajo uradniki številno večino; ker pa uradniki morajo glasovati po vladinem ukazu, zató je naravno, da v tem razredu zmagujejo vselej madjaroni.

Kakor vselej, tako se je zgodilo tudi v tork. — Usoda glavnega kraljevskega mesta Zagreba odločila se je v sredo, ko je volil prvi razred. Borba bila je ostra. A pravica stvar je podlegla sili: zmagali so madjarini, t. j. zmagala je vlada. Ako bi drugi volilni okraj enako volil, imeli bodo madjarini večino. Tužna Hrvaška!

Italija. — V Caltanissetta so toloraji v najbolj živi ulici napadli nekega bogatina ter odpeljali ga v svoja skrivališča. Zlati zahtevajo od voilbine visoko odkupnino. Mesto je vse razburjeno radi tolike drznosti. Nad toloraje je šla cela stoltnja vojakov. Take so razmere v blaženi Italiji!

Balkanske države. — Časniki so bili raznesli vest, da na Cetinju se je razkrila neka zarota proti črnogorskemu knezu. Ta vest ni resnična.

V znani pravi proti dozdernim morilec ministro Belčera predložila je bolgarska vlada cel kup tajnih pism, s katerimi naj bi se dokazala krivda zatočencev. Pisma so bila večinoma vsebine; pisal jih je, po trditvi bolgarske vlade, ruski generalni konzul Hitrovo. — Ruski uradni list v Petrogradu proglasil je, da so vsa pisma ponarejena. Bolgarska vlada „Seoboda“ pa ta pisma priobčuje, hoteča dokazati, da so resnična. Neki dopisnik dunajske „Neue fr. Presse“ je navel mnogo dejstev, ki opravičeno sprajajo v dom resničnosti onih pism. — V Parizu se je vršil velik shod, ki je protestoval proti usmrčenju obsojenih dozdernih „morilcev“ ter izpustil se jako ostro o vladi samosilnika in krolotoka Stambulova.

Rumski častnik Kostantin Janopolo v Bukarešti iznašel je baje tako snov, katere niti krogla iz puške opelotulke ne prebije. Snov je le 3 milimetre debela. Delali so poskuse ter 270 krat ustrelili v kos takega blaga na 300 korakov daljave, a kroglje so se sploščile in odbile na tla. Tako čitamo v listih. Skoro bi domnili o resničnosti, ako je to res, onda bi s to iznajdbo imeli krepko obrambo proti puškam opelotalkam.

Domače in razne novice

Drobne novice. — Gosenice v Gorici nekoliko pojenjujejo, a ker so postale velike, so toliko bolj nevkretne. Upamo, da se jih kmalu rešimo. — Mestna klavniška goriska se zdaj predeluje in prenovuje po najnovejših zahtevah. — Novo cesto smo dobili iz ulice Toscolano na griček sv. Marka v Baronovšči (v Rožni dolini). — Predelna železnica je zopet povod časnikarskim razpravam; oživila jih je brošurica inženirja Büchela, ki je glavni njen zagovornik. Povedali smo o svojem času, da ta inženir je imel na Dunaju pred državnimi poslanci več govorov za predelno železnico. — Šolska hiša za drugo slovensko šolo in drugi otroški vrtec v Gorici je že dokončana. Tako lepe prostore ima malokaka šola. — V Gorici dobivamo zdaj tudi čiščeno pitno vodo iz Soče. V Parizu imajo na enak način vodo iz reke Seine, a pokazalo se je, da je povod raznim nalezljivim boleznim, zdaj n. pr. koleri. In mi v Gorici smo tudi dobili Sočino vodo, ko bi lahko dobili studenčnico! — V Ajdovščini vršila se je po enem celem letu, odkar so bile občinske volitve, volitve župana. Izvoljen je bil zopet dosedanji župan gospod Danijel Godina. — Goriske Slovence opominjamo, naj se ne pusté loviti v laško denarno društvo „Società Cooperativa“. Z enakimi pogoji se dobi denar tudi pri „Goriški ljudski posojilnici“. —

Mestni šolski svet goriški imel je prve dni t. m. sejo, v kateri je baje sklenil, poročati deželnemu šol. svetu o posvetovanju znane mestne komisije za slovenske šole v Gorici v tem smislu, da komisija je spoznala ustanovitve slovenskih šol kot nepotrebno. — Izvrstno, modra gospóda! Kdo pa ima pravico soditi o potrebi slov. šol? Ali niso v to poklicani v prvi vrsti stariši sami? In oni so govorili, vrhu tega takó veljavno, da se ne dá več eincati in mencati tje pa sem, marveč samó reči: dovolimo ali ne dovolimo. Samó izjavite se enkrat, saj itak vemo, da bo treba iti celó tje gori do upravnega sodišča, predno dosežemo svojo pravico. Zató le precej odločite se in recite: „Ne damo!“ Nam bo tudi s tem ustreženo, samó če se hitro odločite (saj se že eno leto pomisljate!) za tak „pravicoljuben“ sklep. Coraggio!

Radodarni doneski. — „Slogini“ zavodi bodo s 1. septembrom potrebovali 1200 gld. več dohodkov, katere pričakujemo od narodne požrtvovalnosti. Zató prosimo svoje čitatelje, somišljenike in nasprotnike, naj se pri vseh možnih prilikah, veselili in žalostnih, spominjajo naše ljubljene mladine v Gorici, v katero pokladamo vse upe v boljšo prihodnost slovenskega življa v lepem našem mestu. — V zadnjih 8 dnevih došli so naslednji darovi:

S Kranjskega nas je po dolgem času razveselil „kranjski duhovnik“ z 10 gld. Nezanemno rodoljuba: Bog Vam povrni! Naj bi posnemali Vaš izgled tudi drugi imoviti Kranjci! — Ljudski učitelji pri orožnih vajah v Trstu (glej dopis „od nekod“) zbrali so 3 gld. 59 kr. — Pri skup-

nem obedu povodom slavnostnega umeščenja preč. g. župnika Josipa Kosovelja v Batujah zbral je preč. g. prvaški župnik Poljšak 25 gld., od katerih dobé „Slogini“ zavodi 13 gld. (12 gld. pa slovensko Alojzijeve). — Josip pl. Reja v Kozani 1 gld. — O priliki slavnostnega govora in napitnice zaročencu Janoutu dne 6. avgusta nabrali „urhi od kála“ za Slogine zavode 1 gld. 8 kr. — Iz lepega in prijaznega našega Bolca smo prejeli kar dva zneska hkratu in sicer: 5 gld., katere so složili gostje pri poroki gospodične Maričke Mlekuževe z g. Hermanom Brundula namesto običajnih litrov — in 3 gld. 50, katere so složili po sklepu šolskega leta v gostilni pri Rejderju zbrani učitelji. — Janez Sekli na na Livku zbral v veseli družbi v gostilni Šimona Hrasta 1 gld. 90 kr.

Goriška ženska podružnica Družbe sv. C. in M. prejela je od ljudskih učiteljev, ki so bili pri orožnih vajah v Trstu 3 gld. 60 kr., kakor je povedano v dopisu „od nekod“.

Iskrena zahvala blagim dobrotnikom. Živeló tako rodoljubje!

Rinnovamento od torika prinesel je obširen članek v zagovor beneških Slovencev na nesramne napade v židovskih listih; ponatisnil je tudi članek iz „Gazzetta di Venezia“. O beneških Slovencih objavi nekaj korenitih člankov. — Dalje je objavil prav zanimiv članek o našem boju za slov. ljudske šole v Gorici, primerjaje naše otnošaje z onimi v Ljubljani, kjer se do skrajnosti pazi na enakopravnost 5000 Nemcev s Slovenci. — Članek „Slava preporojenemu Spltetu“ iz „Diritto Croato“ je tudi na vse strani zanimiv in poučen. „Rinnovamento“ je bil poslan mnogim našim naročnikom na ogled; vsi so ga obdržali. Hvala jim za to! Prosimo jih, naj list pridno čitajo in — gmotno podpirajo. 1 gld. 25 kr. vsake tri mesece sa tak list, ki gre v boj za nas, ni veliko. Kdor more, naroči naj se in — to posebno prosimo — naj točno plačuje naročnino, če tudi vselej za 3 mesece nazaj, a da je vsaj to gotovo. Na tak način se nikomur ni bati izgube.

Odlikovana delavca. — Navajeni smo slišati in čitati novice, kakó presv. cesar odlikuje zaslužne višje uradnike, vojake in druge visoke glave. Pretekli teden pa je cesarjevo odlikovanje doletelo dva priprosta moža, navadna delavca v goriški strojarnici žida Dörflesa. Odlikovana sta bila delavca Josip Trampuž in Andrej Hlede s častnim zaslužnim križcem, ker dolgo vrsto let služita zvesto in pridno pri enem in istem gospodarju. Redko tako olikovanje!

„Corriere“ se smeši! — „Corriere“ poročal je v soboto, da bota naslednji dan dve „šagri“, ena v Pevni, druga pri rdeči hiši. Povedal je dalje, da v Pevmo bodo vabili z lepaki v obeh jezikih, k rdeči hiši pa le z lepaki „in lingua nostra“ (v našem jeziku) — kar je debelo tiskal; ob enem pa je izrekel svoje prepričanje, da Goričani pojdejo k rdeči hiši in ne v Pevmo. — A kakó se je revček opekel! V Pevni se je vse trlo ljudstva iz cele okolice in iz mesta. Ali so bili zraven tudi „Corrierovi“ ljubljenci, tega ne vemo; rečemo pa je toliko, da takih zagrizencev, ki cenijo „Corrierove“ migljaje, v okolici nič ne potrebujejo, naj ostanejo le doma. To je dokaz, kakó malo upliva imajo „Corrierove“ hujskarije, za katere se v Gorici malokdo zmeni, na deželi pa nihče. — Zanimive so „Corr.“ izjave, da z lepaki v obeh jezikih se Italijani sramoté, z izključno italijanskimi se pa spoštujejo. O le čakajte, celó izključno slovenske lepake bote morali čitati, a po vrhu še lepó molčati! Pride čas, ko Slovenci v Gorici in na Goriškem pridobimo tisto veljavo, ki nam tiče!

„Eco del Litorale“ se je v sredo prav srdito razkorčila nad „Novo Sočo“, takó da ji je „Corriere“ koj drugi dan veselo ploskal. Dejal je, da z „Eco“ se včasih še dá govoriti kaka pametna beseda, namreč vselej, kedar se ni treba dotikati vatikani zma in ultramontanstva. Z drugo besedo: kedar gré proti Slovincem, takrat sta „Corriere“ in „Eco“ dobra brata; „Corriere“ takó pravi in radi mu verujemo — ker je gola resnica.

„Nova Soča“ je — takó trdi „Eco“ na vso sápo — pretirana, njene agitacije proti Italijanom so nesramne; posebno zadnja številka „Nove Soče“ kar „piha“ v svoji slovanski jezi proti Italijanom“. Takó piše naša vele-pobožna „Eco“! In v čem je zadnja „N. S.“ kazala toliko srditosti pri Italijanom? Evo: Dopisnik iz goriške okolice grajal je znano slovansko razvado, da govori tudi največja družba v tujem jeziku, ako se nahaja le eden tujec med nami. Grajal je posebno to, da v Podgori radi nekaterih tje. s trebulom za krubom pribeglih laških rodbin skoro cela vas laški govori, kakor da bi Podgora res že bila laška vas, kar pač žali vsakega zavednega Slovenca. In dejal je končno, naj se tuji priučé našemu jeziku, ako iščejo in tudi dobivajo kruh med nami. Ni li to povsem naravno?

In glejte, te besede so pobožno „Eco“ takó hudo razgrele, da je s cepcem udarila po „N. S.“ Nas to ne boli! Veseli nas pa, da je „Eco“ zopet enkrat očitno pokazala svoje laške zobke, katere sicer prav dobro poznamo, ker vsi dobro vemo, da laški liberalci in „Ecovci“ so v svoji zagrizenosti

proti Slovincem povsem enaki in kedar treba tudi složni, kakor pri lanskih volitvah. Mi ne delamo razlik med njimi! Čudno le, da ta list ima lepo število naročnikov tudi med Slovenci! Retour ž njim! Saj „Eco“ nima za nas nikoli ne ene prijazne besedice, ko „Corriere“ in drugi lahonski listi srdito udrihajo po vsem, kar je slovensko; a ne le to, še pomaga jim od časa do časa, kakor je videti iz zgornjih vrstic. Kdor še enkrat prečita zadnjo številko in omenjeni dopis, videl bo sam na svoje oči, kakó „Nova Soča“ „soffia nell'ira slava contro gli italiani“ in kakó nespametno je pobožno branje „Corrierove“ zaveznice v boju proti slovenskemu narodu na Goriškem.

„Edinost“ objavila je na prvem mestu svoje zadnje številke obširen članek „Pred katoliškim shodom“, ki je sicer v nekaterih delih oster, a povsem resničen, času primeren ter pisan z najboljšim namenom. Naša tržaška soboriteljica je sicer še huje zapisana v goriških „črnih bukvalh“, vendar nas to ne plaši, da izjavljamo svoje popolno soglasje z omenjenim člankom. In s tem soglasjem mora računati vsakdo, komur je pri srcu vernost in narodnost našega dobrega naroda. Toliko je gotovo, da kar je na Primorskem posvetnega razumnistva, kar je zavednih slojev med narodom, vsi, vsi komo kot jeden mož stali kakor skala proti pretiranim, veri in narodu vsestransko škodljivim težnjam one goriške gospóde, ki se družijo okoli „R. K.“ Ne le „R. K.“, ampak tudi drugi cerkveni krogi sami morajo računati s tem dejstvom, kajti posledice utegnile bi biti silno nevarne, ker nihče ne more danes vedeti, kakó daleč bi se poostrila usiljena nam nasprotja. Kdor s takimi dejstvi in s takimi činitelji ne računi, ta ni moder politik! — Že vidimo svoje nasprotnike, ki porekó: lejte, kakó nam „N. S.“ grozi in kakó nas hoče terorizovati. Nič tega! „N. S.“ le prav jasno pové, kaj bi utegnilo nastati, ako obveljajo navseti goriških modrijanov, ker pozná čas, v katerem živimo, pozná pa tudi današnji ród, ki ima svojo prihodnost v svojih rokah. Jako previdni moramo biti, ako hočemo, da iz sedanjih „slabih“ časov ne nastanejo še slabši. Previdnost pa ne priporoča, da naj se nasprotja še ostrijó, marveč gladijo in blažijo! In v tem tiči prava modrost, prava krščanska politika! Kdor pa misli, da v hipu svet preobrne, ta buta z glavó v zid: glavo si razbije, a zid ostane cel. Menimo, da bolj jasno, bolj naravno in resnično ne moremo govoriti. Kdor nas noče razumeti, slobodno mu!

V Čepovanu bo imela tamošnja „Katoliška politična Čitalnica“ v nedeljo 14. t. m. veselico v proslavo rojstnega dne presvetlega cesarja Franca Jožefa I. Veselica bo obsegala petje, godbo domačega orhestra in igro „Sloga naše geslo“.

V Podgori bo v nedeljo 14. t. m. popoldne od 4½ dalje velika ljudska veselica v proslavo rojstnega dne Njegovega Velicstva cesarja Franca Jožefa I. Zvečer bo bengalična razsvetčava; zažigali se bodo umetni ognji (raketne in kolese); tudi na Kalvariji bodo goreli bengalični ognji in pokali topiči. Take patrijotične veselice so bile po navadi vedno dobro obiskovane; ako bo lepo vreme, bo brez dvoma tudi v nedeljo vse živo in prijazni naši Podgorci, če tudi bodo Lahoni od jeze škripali z zobimi. Most iz Stračev v Podgoro bo odprt celo noč.

Novi denar. — V Gorici sta izšlé o novem denarju dve jako primerni knjižici; tiskale sta se v več tisočih izvodov in se pridno kupujete. Prva se imenuje „Uprašanja in odgovori o uravnavi vrednote“, stane 10 kr. Druga pa se zove „Novi denar v avstro-ogerskem cesarstvu primerjan s sedanjim in z denarjem poglavitnih držav v Evropi“, stane 4 kr. Prodajate se pri trgovcu Likarju v Gorici, v Ljubljani pri Giontinju.

Italia irredenta. — Videmska „La Patria del Friuli“ objavila je obširen članek v obrambo italijanstva na Primorskem; članek ima naslov „Latinstvo na onej strani Soče“ in ima namen dokazati, da celo Primorsko je italijanska zemlja. „Corriere“ od sobote se je kar topil v migljivi hvaležnosti do predobre „vile sestrice“ na onej strani Idrije, ki je takó krepko povzdignila svoj hripavi glasek. (Pisarji v uredništvu „Patrie“ se najbrže poživljajo v enakih čustvih v gostilni „Alla città di Trieste“, ki je tamkaj blizu.) Tržaški „Mattino“ je v celoti objavil oni dopis, v katerem se listi: Mattino, Indipendente, Cittadino, Corriere in Istria mečejo vsi v en koš. „Mattino“ je one trditve ponatisnil in molčal. Toraj?!

Za Istro se snuje posebno hrvaško šolsko društvo. Oznani ga je prof. M. Mandić pri glavni skupščini v Postojni, katéra je z veseljem pozdravila novo narodno ustanovo. Zdej čitamo v zagrebških časopisih vspebudljive članke, da bi cela Hrvatska pripomogla k uspešnemu delovanju novega društva. V „Hrvatski“ čitamo o tej zadevi dopis, ki konča z besedami: „Hočete-li Vi Hrvatí in Banovini i po Dalmaciji, ne radi političkih óbzira, nego jedino radi obrane narodnosti Vaše braće u Istri, i nadalje o-stati tako apatični, hočete li nadalje samo riečima (z besedami) hvaliti požrtvovalni rad (delo) rodoljuba istarskih? Nadam se da ne, a brzo ćemo se, ako Bog da, vidjeti na delu“.

Ljudsko šolstvo na Primorskem. — Komenski nadaučitelj g. Anton Leban pri-

občil je v polvladni „Triesterici“ obširnejšo statistiko o ljudskem šolstvu na Primorskem, iz katere posnemamo naslednje podatke. — Primorsko šteje 695.853 prebivalcev, in sicer 294.166 Italijanov (!), 207.519 Slovencev, 141.060 (več!) Hrvatov, 15.207 Nemcev, ostali so drugih narodnosti. Nemci imajo eno meščansko šolo, Italijani tri, Slovani (ki so v večini) pa nobene. To je enako-pravnost! — Ljudskih šol je 401 in sicer: enorazrednic 214, dvorazr. 83, trozazr. 38, štirirazr. 31, peterazr. 26, šestrazr. 8 in ena sedemrazrednica. — Po učnem jeziku je: 169 šol slovenskih, 151 italij., 54 hrvaških in 2 nemški. — Vseh šolski dolžnosti podložnih otrok je bilo 98.232 (50.601 dečkov in 47.631 deklic). Obiskovalo je šolo pa le 67%. Najboljši obisk je bil v okrajih sezanskem in goriške okolice, kjer je hodilo 99% otrok v šolo. Na Tolminskem le 67%. Najslabši obisk je bil v Trstu in v Gorici. Na Goriškem je bilo 13.859 dečkov in 13.047 deklic. Zadnji čas je deklic torej povsod manj nego dečkov.

Književnost. — Marljivi gosp. Anton Kosi, učitelj v Središču (Polstrau) na Štajerskem, razveselil je našo mladino z drugim zvezkom svoje „Zabavne knjižice“. Slovenci nimamo primernejših spisov za svojo mladino nego je Kosijeva „Zab. knjiž.“ Vsak zvezek stane 15 kr. Vsaka šola bi morala imeti po par iztisov vsakega zvezka. Najbolje bi bilo, ako bi okrajni šolski sveti skupno naročali za vse šole svojega okraja ob enem.

Izšel je dalje „Letnik“ pedagogijskega društva na Krškem. Gg. učitelje opozarjamo na laskave ocene v učiteljskih listih. Vsak učitelj moral bi imeti knjige vrlega pedagogijskega društva na Krškem!

Narodne slike. — Ni dolgo temu, ko smo priporočali národno tvrdko slik in umetnin g. Petra Nikolića v Zagrebu. Dejali smo, da stanovanja naša krasé brez izjeme le take slike, ki so za nas brez pomena: takih slik pa, ki bi bile zajete iz našega narodnega življenja, iz naše preteklosti, pa imamo prav malo. — Temu nedostatu je opomogel g. Nikolić, ki je priredil celo vrsto prekrasnih slik, ki morejo delati največji nakit ali okras vsakemu salonu. Nekaj takih naročili so tudi nekateri rodoljubi v Gorici, kjer jih more vsakdo videti. Posebno lepe so naslednje slike: Hercegovško roblje za 35 gld. (To je slika največje vrste s krasnim okvirom. Kaže, kakó ženó Turki Hercegovke na trg), Bosanski bjegunci (enako velika) za 30 gld., Tomislav kralj hrvatski ili ujedinjenje Hrvatske i Dalmacije 30 gld., Hrvatski sabor leta 1848. za 24 gld., Djed i unuk 24 gld., Krunisanje kralja Zvonimira 25 gld., Ranjeni Črnogorac 28 gld., Zrinjski i Frankopan 20 gld., Gundulić 12 gld., Preradović 12 gld., Kačić 28 gld., Starčević 15. — Kdor vidi te slike in da lahko žrtvuje označene svote, gotovo si naroči eno ali drugo, takó krasno so. To priporočamo takim, ki si ustanavljajo samostalne ognjišče; nekaj slik tudi kupijo, a bolje je, da so te slike národne, spominjajoče nas na našo preteklost, na našo prihodnost, ali pa na naše reve in težave. Slik brez pomena ne obešajmo na stene!

Rinaldini v Istri. — V dunajskem tedniku „österreichischer Volksfreund“ (Avstrijski prijatelj) čitamo naslednji zanimivi prigodbi iz potovanja viteza Rinaldinija po Istri:

Na Krku pozdravil je Rinaldinija občinski zastop; župan je govoril, seveda, hrvaški. Ker vitez Rinaldini ne razume hrvaški, prašal je navzočega c. kr. okrajnega komisarja, kaj je župan povedal, toda tudi komisar ne razume hrvaščine. Oba je rešil iz silne zadrege župan sam, ki je začel govoriti italijanski.

Dné 15. junija posetil je Rinaldini škofa Feretića. Ta mu je naslednjega dne poset vrnil v spremstvu mnoge duhovščine. V svojem nagovoru povdarjal je škof prošnjo, naj bi vitez R. deloval na to, da bi nehali neprestani sistematični napadi na katoliško duhovščino vsaj v onih časopisih, katere vlada podpira. Ko je R. uprašal, kateri so tisti listi, imenoval je škof znana lista: „Mattino“ in „Istria“.

Katoliški shod. — V zadnji številki smo doslovno ponatisnili iz „Rimskega Katolika“ par odlomkov o pripravah za katoliški shod. Čitatelji naši so se že iz onih vrst prepričali, kaj vse se smé tiskati v „R. K.“ Vse one modrosti je napisal dr. Josip Pavlica iz Rihemberga, ki je svoje ožje rojake na Vipavskem počastil z značnimi priimki in pridevki. In take blodnje, polne nedoslednosti, nerazsničnosti, smelih trditvev in smeh vzbujajočih skokov ponatisnil je še v posebni brošurici ter razdelil med narod. No, to je njegova reč, dasi je škoda denarja, ko ga je za potrebnejše stvari takó malo!

Dr. P. govori o udeležbi pri katol. shodu in pravi, da se ga posvetno razumnistvo le slabo udeleži; a ne vsi oni, ki ne pridejo, so nasprotni „našemu programu“, marveč mnogi se ne udeležé, ker ne utegujejo, drugi zopet nimajo okroglega denarja, tretji imajo roke zvezane, itd. Mnogo je tudi odličnih učiteljev, ki se po sili pokoré ma-trobojni (!) svojti (!) družni in glasnihi sodrugov. Sploh utegne biti v Lj. malo posvetnih glav, „ker Slovenci národne gospode nimamo“. A to naše duhovščine nesme opláčiti, ampak resno naj se pripravljá na katol. shod. Te priprave označi nastopajóci „I. Vrnite brezobzirno vse liste kakršno koli jim budi ime —, ki ne pišeja odločno za katoliški shod. Kdor ni z menoj, pa še jaz ne ž njim. V koš z listi, ki nimajo niti črnila za katoliški shod.“

2. Vprašajte vsa društva, v katera ste vpisani in v katerih delujete in plačujete, ali se manjjo udeležiti katoliškega shoda, bodisi da pošljete v Ljubljano svojega zastopnika.

